

Marcel BOȘCANEANU,
dr., conf. univ.

PhD,
associate professor

IMPACTUL INFRAȚIUNILOR ECONOMICE ASUPRA RELAȚIILOR ECONOMICO-FINANCIAR-FISCALE DIN R. MOLDOVA

În prezentul studiu științific se analizează spectrul larg al infraționalității economice asupra relațiilor economice. Este o introducere în sfera unor fapte și procese concrete legate de această infraționalitate care de fapt reprezintă un fenomen global al zilelor noastre și are efecte devastatoare semnificative asupra economiei, societății și nu în ultimul rând asupra încrederii în sistemul juridic. Astfel, constatăm că criminalitatea economică reprezintă, astăzi, o problemă destul de gravă pentru societate și organele statului, ce are diverse forme din ce în ce mai complexe și sofisticate în era digitală. Studiul conține elemente despre infraționalitatea din Republica Moldova și identifică factorii care au impact asupra criminalității economico-financiare.

Obiectivul acestui studiu este de a contribui la discuția cercetătorilor asupra problemelor economice actuale și de a sublinia responsabilitatea în managementul companiilor. Considerăm că contribuția acestui studiu pentru teorie și practică este de a evidenția fenomenul social nedorit cu dimensiune nu doar națională, ci și internațională.

Cuvinte-cheie: infraționalitate, infrațiuni economice, criminalitate economică, relații economico-financiare, legislație financiar-fiscală, antreprenori, agenți economici, afaceri.

THE IMPACT OF ECONOMIC CRIMES ON ECONOMIC-FINANCIAL-FISCAL RELATIONS FROM MOLDOVA

In the present scientific study, the broad spectrum of economic criminality on economic relations is analyzed, where there is an introduction of concrete facts and processes related to this criminality, which actually represents the global phenomenon of our days and has significant devastating effects on the economy, society and not lastly, on trust in the legal system. Thus, we find that economic crime represents, today, a rather serious problem for society, state organs, which has various forms and is increasingly complex, sophisticated in the digital age. The study contains elements about crime in the Republic of Moldova and identifies the factors that have an impact on economic and financial crime.

The purpose of this study is to contribute to the researchers' discussion on current economic problems and to highlight responsibility in the management of companies. We believe that the contribution of this study for theory and practice is to highlight the unwanted social phenomenon with not only a national but also an international dimension.

Keywords: criminality, economic crimes, economic crime, economic-financial relations, financial and fiscal legislation, entrepreneurs, economic agents, business.

1. INTRODUCERE.

Infracțiunile economice reprezintă, prin gravitatea sa, amploarea prejudiciului material cauzat, precum și a prejudiciului imaterial incalculabil, caracterul internațional și legătura cu crima organizată, problemă gravă pentru politica penală. Deseori această criminalitate creează circumstanțe, combinații infracționale, în așa fel ca organele de drept să izbutesc să ajungă cu mare dificultate pentru a sesiza și cerceta ilegalitățile. Altfel spus, criminalitatea economică se desfășoară și se finalizează invizibil și bine gândit.

Dacă privim lucrurile retrospectiv până la schimbarea structurii sociale, până la declararea independenței, este necesar să subliniem un fapt important. Definițiile individuale ale infracțiunilor în domeniul economiei au fost stabilite, interpretate, dar în special aplicate în perioada respectivă în așa fel încât să asigure o protecție necondiționată a principiilor sistemului economic socialist, prin proprietate colectivă. Acest lucru, desigur, a condus la o supraestimare a importanței dreptului penal în protejarea economiei. Astfel, infracționalitatea economică s-a regăsit într-un capitol separat în Codul penal din 1961 [4], și anume la capitolul VI intitulat infracțiuni economice.

Protejarea relațiilor economice și mijloacelor de producție a fost considerată nu numai de facto, ci și de iure drept baza sistemului economic din acea perioadă.

În opinia autorului I. M. Samson, desființarea proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție a generat apariția întreprinderilor de stat reorganizate ca societăți comerciale, ce au funcționat după principiile economiei de piață. Totodată, s-a dat curs liber inițiativei private în economie, ceea ce a determinat apariția unui sector privat cu pondere din ce în ce mai mare în realizarea produsului intern brut în economia moldovenească, aceasta devenind astfel o economie de piață. Potrivit aceluiași autor, concluzia ce se impune este că economia națională a Republicii Moldova este o realitate obiectivă, aflată în plin proces de transformare, și ea se înscrie printre valorile fundamentale ale societății, care trebuie să se bucure de ocrotire juridico-penală [12, p.153].

Odată cu declararea independenței Repu-

blicii Moldova, odată cu democratizarea societății și desființarea proprietății socialiste s-au format noi condiții socio-economice și politice ce au creat un domeniu relativ larg pentru apariția și aplicarea unor forme încă necunoscute, adică forme noi de săvârșire a criminalității. Acestea au inclus, în special, spălarea banilor, traficul de droguri, noi forme de șantaj și în special noi forme a criminalității economice. Acest fenomen s-a manifestat ulterior nu numai în viața publică și economică a întregii societăți, ci și în afaceri private, individuale.

Lupta cu infracțiunile economice are o importanță deosebit de mare, acest moment fiind luat în considerare de legiuitor, ce a păstrat și în noul Codul penal al Republicii Moldova (în continuarea CP RM) un Capitol separat – capitolul X: „Infracțiuni economice” [5].

În context legislativ, de mai bine de 21 ani de la adoptarea noului Cod penal, au fost adoptate multe modificări la acest CP RM pentru a răspunde acelor situații, noilor forme de criminalitate, prin care a trecut societatea și relațiile economice.

Mai mult decât atât, relațiile economice au fost statuate și în legea fundamentală – Constituția Republicii Moldova [7], la Titlul IV Economia națională și finanțele publice, iar art.126 se intitulează Economia. Potrivit acestui articol, economia Republicii Moldova este una de piață, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată și pe cea publică, antrenate în concurență liberă. Sub același context legislativ, statul trebuie să asigure: a) reglementarea activității economice și administrarea proprietății publice ce-i aparține în condițiile legii; b) libertatea comerțului și activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție; c) protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară; d) stimularea cercetărilor științifice; e) exploatarea rațională a pământului și a celorlalte resurse naturale, în concordanță cu interesele naționale; f) refacerea și protecția mediului înconjurător, precum și menținerea echilibrului ecologic; g) sporirea numărului de locuri de muncă, crearea condițiilor pentru creșterea calității vieții; h) inviolabilitatea investițiilor persoanelor fizice și juridice, inclusiv străine.

Prezentul studiu științific deschide o debateră pe tema antreprenoriatului responsabil social și descrie unele măsuri de prevenire pentru eliminarea criminalității economico-financiare. Criminalitatea economică modernă reprezintă o amenințare majoră la adresa relațiilor economice naționale, internaționale și a economiei mondiale în ansamblu.

Astfel, *obiectivul și scopul principal al lucrării* este de a estima raporturile juridice și sistemul de măsuri adoptate în scopul prevenirii activităților antisociale sub formă de infracțiuni economice. Am ales mai multe obiective parțiale în interesul atingerii obiectivului nostru principal, și anume: scoaterea în evidență a mai multor puncte de vedere asupra conceptului de criminalitate economică; examinarea instrumentelor juridice adecvate aplicării în Republica Moldova; analiza tendințelor actuale a infracționalității economice; confirmarea opiniei că procesul de detectare și investigare a infracțiunilor economice este caracterizat de complexitatea realizării.

2. METODOLOGIE.

În vederea executării prezentului studiu, au fost utilizate mai multe metode: analiza, deducția, comparativă, logico-juridică, de sinteză și sistematică. Totodată, cercetările întreprinse se bazează pe studierea doctrinei și legislației în vigoare, existentă în domeniul dat.

3. DISCUȚII.

La moment capitolul X din CP RM, este unul foarte voluminos (art.236-258) și conține mai multe fapte infracționalecu caracter economic. De aceea în doctrina de specialitate authtonă există multe opinii legate de problema criminalității economice, toate având un numitor comun.

Autorul I. M. Samson menționează că infracțiunile economice aduc atingere relațiilor sociale din sfera producției materiale, care trebuie să asigure respectarea intereselor persoanei, ale societății și statului. Piața, libera inițiativă economică, concurența loială sunt factori de bază ai economiei [12, p.154].

În accepțiunea autorului Al. Tighineanu, infracțiunile economice sunt acele fapte social periculoase care atentează la relațiile în dezvoltarea aserțiunilor date, menționează că obiectul juridic generic al infracțiunilor economice este constituit din relațiile sociale cu privire la economia națională, bazate pe următoarele principii de desfășurare a activității economice: libertatea activității economice; exercitarea activității economice în temeiuri legale; concurența loială a subiectelor activității economice; buna credință a subiectelor activității economice; interzicerea formelor vădit infracționale ale conduitei subiectelor activității economice [13, p.11].

Autorul Al. Borodac consideră că infracțiunile economice sunt acțiunile sau inacțiunile prejudiciabile, comise intenționat, care periclitează sau produc daune prejudiciabile ordinii de efectuare a activităților economice în producția, repartiția, schimbul și consumul bunurilor și serviciilor materiale [1, p.304].

Autorii S. Brînză, X. Ulianovschi, V. Stati, Vl. Grosu și I. Țurcanu formulează următoarea definiție a noțiunii infracțiunilor economice: infracțiunile economice reprezintă faptele prejudiciabile comise cu intenție sau din imprudență, care lezează prin excelență, relațiile sociale economice, răspunderea penală pentru care se prevede în art.236-258 CP RM [2, p.415].

În opinia autorilor S. Brînză și V. Stati, prin infracțiuni economice se au în vedere faptele socialmente periculoase, săvârșite cu intenție sau din imprudență, care aduc atingere, prin excelență, relațiilor sociale cu privire la economia națională, răspunderea penală pentru care se stabilește în art.236-258 CP RM [3, p.17].

Apelând la aspectul practic, așa cum am menționat la începutul lucrării, criminalitatea economică se desfășoară și se finalizează invizibil și bine gândit. Acest fapt este confirmat și de statisticile-rapoartele de activitate ale poliției. În Raportul privind activitatea poliției pentru 12 luni a anului 2022 [11], la genurile de infracțiuni în care există cele mai multe fapte cu autori nedescoperiți se regăsesc infracțiunile economice (25,71%). Potrivit aceluiași raport, în cele 12 luni ale anului 2022 s-au atestat creșteri la unele genuri de infracțiuni, comparativ cu anul 2021, unde la fel se regăsesc infracțiunile economice, cu 32,91% [11]. Un moment foarte important atestat conform raportului este că din totalul de infracțiuni înregistrate, infracțiunile economice au un grad

de creștere de 0%.

În ciuda importanței acestui fenomen, criminalitatea economică nu a fost încă definită clar în sistemul juridic al Republicii Moldova, nu are un conținut uniform din punct de vedere conceptual, respectat în general, nici în teoria dreptului penal, nici în criminologie.

De fapt criminalitatea economică reprezintă o dimensiune mai largă, deoarece include nu numai infracțiunile economice reglementate de capitolul X din partea specială a CP RM, ci și infracțiunile patrimoniale reglementate de capitolul VI din partea specială a CP RM. Conform definițiilor și textelor legale adoptate la nivelul Uniunii Europene, infracțiunea economică este considerată a fi și de cartel, fraudă, abuz de situație economică de către companii transnaționale sau infracțiuni de mediu, patrimoniale.

Spre deosebire de infracțiunile contra patrimoniului, crimele economice reprezintă doar o mică parte din numărul total de infracțiuni care au fost descoperite. Latența lor este mare, iar veniturile generate de acestea reprezintă profituri relativ mari pentru autorii lor, în comparație cu infracțiunile contra patrimoniului. Criminalitatea economică a crescut mai ales odată cu procesele de privatizare, odată cu reintroducerea mecanismelor pieței libere după căderea comunismului, iar autorii acestora au exploatat lacunele legislative.

Criminalitatea economică afectează în ultima perioadă din ce în ce mai mult un procent tot mai mare al populației. Devine o problemă de zi cu zi pentru noi toți, în special pentru guvernanți și, prin urmare, este necesar să creștem gradul de conștientizare cu privire la răspunderea penală a managerilor economici cu funcții de conducere, în special creșterea acțiunilor de prevenire pentru încălcarea relațiilor economico-financiar-fiscale.

Criminalitatea economică reprezintă fenomenul nedorit al relațiilor economice și pune în pericol afacerile și antreprenoriatul cu toate procedurile acestuia, afectează integritatea angajaților, precum și prejudiciază reputația companiei. Mai important, provoacă și daune considerabile, la diverse entități. Cea mai mare creștere a criminalității economice se înregistrează în domeniul antreprenoriatului. În sistemul internațional, antreprenoriatul

nu este legat de profit, ci mai degrabă de succes. Acest succes poate fi, de asemenea, un efort de autoîmplinire în domenii în care o persoană angajată nu și-a putut realiza, sau, respectiv, un antreprenor își satisface nevoile.

Posibilul eșec al antreprenorului în activitatea sa reprezintă un risc de afaceri care trebuie suportat de către antreprenorul însuși. Acest fapt este confirmat și de definiția legală a antreprenoriatului. Principala reglementare juridică care cuprinde definițiile celor mai importante noțiuni pe segmentul antreprenoriatului este Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi [9], unde la art. 1, alin.1) specifică că „Antreprenoriat este activitatea de fabricare a producției, executare a lucrărilor și prestare a serviciilor, desfășurată de cetățeni și de asociațiile acestora în mod independent, din proprie inițiativă, în numele lor, pe riscul propriu și sub răspunderea lor patrimonială cu scopul de a-și asigura o sursă permanentă de venituri”. Conceptul de antreprenoriat astfel definit presupune îndeplinirea mai multor premise, care trebuie realizate cumulativ. Absența vreunuia dintre ele reprezintă motivul pentru care activitatea în cauză nu poate fi considerată antreprenoriat sau desfășurare de afaceri.

În plus, articolul 9 alineatul (3) din Constituția stabilește în mod obligatoriu din punct de vedere juridic interesul Republicii Moldova de a proteja și promova concurența, menționând că „Piața, liberă inițiativă economică, concurența loială sunt factorii de bază ai economiei”. În aceeași ordine de idei, legiuitorul vine să cimenteze această poziție în Constituție la articolul 126, alineatul.1: „Economia Republicii Moldova este economie de piață, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată și pe proprietatea publică, antrenate în concurență liberă”.

În opinia noastră, aceste standarde impun obligația tuturor autorităților de stat ale Republicii Moldova, cetățenilor, asociațiilor acestora, de a se comporta în așa fel încât să protejeze și să promoveze concurența în relațiile relevante sociale, economico-financiar-fiscale. Aceste prevederi nu garantează dreptul individual la concurență economică și nici dreptul de a participa la aceasta, ci pur și simplu stabilesc principiile politicii economice a Republicii Moldova. Acestea nu fac altceva decât să promoveze și să protejeze un mediu economic com-

petitiv, să creeze căi de atac și garanții legale împotriva restricțiilor concurenței, care sunt marcate de lege ca fiind ilegale.

3. REZULTATE.

Cu toate acestea, a face afaceri nu ține doar de libertatea personală și potențialul câștig financiar, ci și de numeroasele riscuri și responsabilități asumate de un viitor antreprenor. Premisele subiective ale afacerilor includ caracteristici individuale capabile să realizeze un anumit tip de afacere. Acestea depind de o persoană, de capacitatea sa, de pregătirea, dar și de motivația pentru a face afaceri. Este extrem de important ca fiecare antreprenor să înțeleagă reglementările legale aplicabile, finanțele, contabilitatea, taxele și impozitele. O condiție prealabilă a cultivării calității de antreprenor este ca, pe lângă educație, el să aibă simțul responsabilității și respectul pentru adevăr.

Diversitatea în a face afaceri este legată și de responsabilitatea socială, de capacitatea de a recunoaște răspunderea penală. Dreptul penal național, ca și cel din alte state europene (francez, olandez etc.), în calitate de subiect al răspunderii penale recunoaște persoana juridică. Răspunderea persoanei juridice în legea penală națională este una cu specific, cu trăsături distincte, deoarece nu se încadrează în componența de infracțiune specifică persoanei fizice, ci impune mai multe reguli proprii, diferite de cele aplicabile persoanei fizice. Astfel, pentru incriminarea persoanei juridice se va ține cont de prevederea de la alin.(3) art.21 din Codul penal al Republicii Moldova [5]: „persoană juridică, cu excepția autorităților publice, este pasibilă de răspundere penală pentru o faptă prevăzută de legea penală dacă aceasta nu a îndeplinit sau a îndeplinit necorespunzător dispozițiile directe ale legii ce stabilesc îndatoriri sau interdicții privind efectuarea unei anumite activități și se constată cel puțin una din următoarele circumstanțe: a) fapta a fost săvârșită în interesul persoanei juridice respective de către o persoană fizică împuternicită cu funcții de conducere, care a acționat independent sau ca parte a unui organ al persoanei juridice; b) fapta a fost admisă sau autorizată, sau aprobată, sau utilizată de către persoana împuternicită cu funcții de conducere; c) fapta a fost săvârșită datorită lipsei de supraveghere

și control din partea persoanei împuternicite cu funcții de conducere”, iar la alin.(4) se specifică un moment special că „persoanele juridice, cu excepția autorităților publice, răspund penal pentru infracțiunile pentru săvârșirea cărora este prevăzută sancțiune pentru persoanele juridice în partea specială din cod”.

Este bine știut că crimele economice ale firmelor și agenților economici destabilizează relațiile economice și degradează buna reputație a acestora pe piață. Având în vedere creșterea și gravitatea acestora, este important să găsim modalități eficiente de a le depista și lua măsuri pentru a le preveni. Suntem de părere că tendințele globalizării și schimbările din lumea actuală a managementului impun ca managerii să-și actualizeze educația prin diferite forme suplimentare de instruire, cu scopul de a crește gradul de conștientizare juridică, în special în domeniul relațiilor economico-financiar-fiscale.

Criminalitatea economică-financiară este adesea percepută în mod eronat ca o infracțiune fără victime. Chiar dacă criminalitatea economico-financiară organizată nu are neapărat un impact direct asupra indivizilor, în realitate are o influență socială semnificativă în ceea ce privește pierderea profitului, pierderea reputației și deteriorarea standardelor naționale. Un nivel ridicat de astfel de infracțiuni poate descuraja crearea de noi afaceri, poate descuraja potențialii investitori și poate denatura concurența.

Conforma Legii [10]. prin standardizare națională se înțelege acea standardizare care se desfășoară la nivelul unei țări. Conform aceleiași legi, la art.3 [10] legiutorul a prevăzut că activitatea de standardizare națională este activitate de interes public general și are următoarele obiective: a) creșterea competitivității economiei naționale; b) înlăturarea barierelor tehnice din calea comerțului; c) protecția sănătății și vieții oamenilor, precum și a intereselor consumatorilor; d) protecția mediului și utilizarea durabilă a resurselor; e) asigurarea interschimbabilității și compatibilității produselor; f) promovarea rezultatelor inovării și progresului tehnic; g) facilitarea aplicării legislației naționale; h) reprezentarea intereselor naționale în activitatea de standardizare internațională, europeană și interstatală.

Cu toate acestea, reglementarea adec-

vată dată de către legiuitor sau alte autorități publice nu este suficientă. În găsirea soluțiilor la aceste probleme este necesar să se adopte o abordare responsabilă de către toți subiecții implicați în vederea construirii unor relații economice corecte.

Într-o altă abordare conceptuală, complexitatea criminalității economice se manifestă prin faptul că include criminalitatea financiară. În opinia noastră, infracțiunea financiară poate fi definită ca parte specifică a criminalității economice, care este etichetată drept unul dintre cele mai importante domenii ale criminalității economice ce atentează la buna funcționare a sistemului bancar, a pieței de capital și a instituțiilor financiare, în principal băncilor, burselor, fondurilor și companiilor de investiții, fondurilor de pensii, asiguraților și altor instituții financiare, care au un rol important de jucat în cadrul economiei de piață, deoarece determină în mare măsură dinamica dezvoltării economiei.

Criminalitatea economică este pe bună dreptate clasată pe primul loc în ceea ce privește valoarea prejudiciului financiar cauzat. Ceea ce este interesant, așa cum am văzut din Raportul privind activitatea poliției pentru 12 luni ale anului 2022 [11], infracțiunile economice se regăsesc printre genurile de infracțiuni în care există cele mai multe fapte cu autori neidentificați. Din acest fapt rezultă că procesul de depistare și clarificare a unei infracțiuni economice este relativ complex și se bazează pe dovezi documentare specifice, opinii ale experților în domeniul economiei, cunoștințe teoretice, precum și experiență practică. În acest sens, este nevoie de anumite cunoștințe nu numai din dreptul penal, ci și din dreptul financiar, fiscal și comercial.

Condiția prealabilă pentru depistarea cu succes a acestor infracțiuni este ca toate instituțiile relevante (instituțiile statului, agenții economici, antreprenorii, întreprinderile) să acționeze împreună cu unicul scop de a clarifica consecințele infracțiunii și de a preveni continuarea activității criminale. Infracțiunile săvârșite în domeniul economic prezintă un grad ridicat de latență, care se datorează în primul rând dinamicii relativ puternice de dezvoltare, în special în domeniul tehnologiilor informaționale,

care se reflectă în apariția constantă a noilor forme precum și în noile modalități de comitere a acestor infracțiuni. În acest context, este necesar să subliniem faptul că infracțiunea economică este adesea legată de criminalitatea transfrontalieră și internațională.

Cât privește identificarea factorilor care au impact asupra criminalității economice, putem menționa că acest tip de infracțiune se caracterizează prin destabilizarea diferiților factori ai vieții sociale, cum ar fi relațiile economice, sociale și juridice. Rolul specific în criminalitatea economică îl joacă personalitatea făptuitorului, controlul și prevenirea acestuia prin intermediul relațiilor dreptului penal. În căutarea soluțiilor și atingerea unui nivel mai ridicat al ratei descoperirilor criminalității în domeniul economiei este necesar să se analizeze atât factorii obiectivi, cât și subiectivi care determină această activitate.

În opinia noastră, pentru tălmăcirea celor menționate mai sus, se va ține cont de următorii factori: a) cunoștință juridică; b) cunoștințe profesionale ale infractorilor; c) prevenire și control insuficient.

Un alt factor semnificativ care afectează criminalitatea economică este conștientizarea juridică a persoanei care comite infracțiunea. Conștientizarea juridică este o condiție fundamentală pentru a face afaceri în mod corespunzător și legal. Cunoașterea aspectelor juridice include diferența dintre actele legale și cele ilegale. În general, regula este că necunoașterea legii nu este o scuză, respectiv se aplică regula răspunderii pentru orice încălcare a legii. Destul de des, accentul este pus pe diferitele competențe și aptitudini ale persoanelor care activează în domeniul relațiilor economice, cu toate acestea nu întotdeauna putem găsi printre aceste seturi de competențe și abilități cheie conștientizarea juridică sau alfabetizarea juridică.

Pe baza celor menționate supra, putem concluziona că nu mai puțin important este faptul că cunoașterea dreptului și aplicarea corectă a acestuia în relațiile de afaceri de zi cu zi fac parte inevitabil din conștientizarea juridică. O parte din conștientizarea juridică reprezintă, de asemenea, capacitatea de a interpreta corect norma juridică relevantă. Un anumit nivel de conștientizare juridică reprezintă garanția că legea nu va fi încălcată

și, astfel, formează condițiile esențiale de eficacitate ale legii, adică măsura în care legiuitorul urmărește scopurile specifice în alcătuirea normelor legislative. O bună cunoaștere a normelor juridice în vigoare este mai importantă decât un bun simț al justiției.

Un factor nu mai puțin important ce are impact asupra criminalității economice îl reprezintă competența profesională a făptuitorilor, aceștia adeseori fiind foarte sofisticati și inteligenți. Mai mult, pot avea cunoștințe personale și locale bune despre problematici economico-financiar-fiscale. În practica judiciară este bine știut că în mare parte infracțiunile economice sunt comise intenționat, natura problemei sugerând că acești infractori nu sunt naivi sau fără experiență. Dimpotrivă, au o mai mare dexteritate în relațiile economice, așteaptă un profit de pe urma infracțiunii comise și urmăresc obiectivul de a obține un venit ilegal în domeniul lor economic, în activitățile de afaceri. Criminalitatea economică devine din ce în ce mai periculoasă, deoarece tranzacțiile frauduloase au loc „virtual” de la un cont la altul, în timp ce tehnologia informației este din ce în ce mai utilizată. Infractorii au cunoștințe ce le sunt necesare în domeniul tehnologiilor informaționale și le folosesc eficient în scopul comiterii acestui tip de infracțiuni.

Pe altă undă de idei, monitorizarea respectării cadrului normativ în vederea neadmiterii ilegalităților asupra relațiilor economico-financiar-fiscale din Republica Moldova este realizată de organele statului împuternicite în acest sens, printr-o activitate numită control financiar. Existența controlului financiar este obiectiv determinată și de faptul că finanțelor, ca o categorie economică, le este caracteristică nu numai funcția de repartitie, dar și cea de control [14, p. 73]. Prin urmare, utilizarea finanțelor de către stat, în realizarea obiectivelor stabilite, presupune inevitabil și exercitarea unui control asupra acestui proces [8, p. 37].

Datorită faptului că entitățile economice au abuzat de lacunele din reglementările legale în domeniul fiscalității, a fost introdusă administrare fiscală. Astfel, conform art.9 Codul fiscal al Republicii Moldova [6], „administrarea fiscală reprezintă activitatea organelor de stat împuternicite și responsabile de asigurarea colectă-

rii depline și la termen a impozitelor și taxelor, a penalităților și amenzilor în bugetele de toate nivelurile, precum și de efectuarea acțiunilor de urmărire penală în caz de existență a unor circumstanțe ce atestă comiterea infracțiunilor fiscale”, iar conform art.10 alin. (1), organizarea activității și funcționarea organelor cu atribuții de administrare fiscală sunt reglementate de legislația națională și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. În acest sens, toate organele de control trebuie să interacționeze în cel mai strâns și înalt mod posibil, în vederea asigurării unei interacțiuni complexe cu sistemul economico-financiar-fiscal.

5. CONCLUZII.

În concluzie reiterăm că infracțiunile economice au un impact puternic asupra relațiilor economico-financiar-fiscale ale Republicii Moldova. Evaluând rezultatele cercetării noastre, suntem convinși că am reușit să atingem obiectivele stabilite. Am analizat o problemă foarte actuală a cercetării juridice naționale și internaționale. Pe baza informațiilor și faptelor esențiale cuprinse în acest studiu științific, se poate concluziona că criminalitatea economică modernă reprezintă o problemă serioasă în relațiile economico-financiar-fiscale. Dezvoltarea afacerilor în Republica Moldova după anul 1990, după obținerea independenței, este însoțită și de fenomene negative în societate, care reprezintă în principal criminalitatea economică. Faptele, realitatea și dovezile, la ziua de azi, ne sugerează că criminalitatea economică devine din ce în ce mai sofisticată și că numărul infracțiunilor comise într-un mod inteligent este în creștere. Există diferite forme de infracțiuni economice și financiare în sistemul juridic național. În studiul nostru ne-am concentrat pe infracțiunile economice, care sunt cele mai frecvente în relațiile economico-financiar-fiscale. Pe baza anumitor împrejurări am identificat fapte care au un anumit impact asupra infracțiunii în relațiile economice.

Obiectul cercetării noastre l-au constituit raporturile juridice și sistemul de măsuri care vizează prevenirea activității antisociale sub forma infracțiunii economico-financiare. Am folosit sistemul de analiză pentru a evalua instrumentele juridice adecvate aplicate în contextul și

condițiile Republicii Moldova. Pe baza unei date concrete extrase din baza Raportului privind activitatea poliției pentru 12 luni ale anului 2022 a Inspectoratului General de Poliției, am ajuns la concluzia că criminalitatea economică are efecte financiare, iar tendința sa de creștere mai mult se regăsește printre genurile de infracțiuni în care există cele mai multe fapte cu autori neidentificați. Din acest fapt rezultă că depistarea și clarificarea unei infracțiuni economice este un

proces relativ complex și se bazează pe dovezi documentare specifice, opinii ale experților în domeniul economiei, cunoștințe teoretice, precum și pe experiență practică, în ciuda faptului că există un spectru larg de reglementări legale cu privire la combaterea acestui flagel.

În analiză concretă, aceste fapte au confirmat că procesele de descoperire și contracarare a infracțiunilor din domeniul economiei sunt foarte dificil de realizat în practică.

BIBLIOGRAFIE

BIBLIOGRAPHY

1. Borodac Al. Manual de drept penal: Partea specială (pentru învățământul universitar), Chișinău: Ed. Tipografia Centrală, 2004. 622 p.
2. Brînză S. ș.a. Drept penal. Partea specială, Volumul II. Chișinău: Ed. Cartier juridic, 2005. 804 p.
3. Brînză S., Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială, Volumul II. Chișinău: Ed. Tipografia Centrală, 2015. 1300 p.
4. Codul penal al Republicii Moldova. Nr.10 din 24.03.1961. În *Veștile R.S.S.M.*, nr.10, art.41.
5. Codul penal al Republicii Moldova. Nr.985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 14.04.2009, nr.72-74.
6. Codul fiscal al Republicii Moldova. Nr.1163 din 24.04.1997. În *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 18.09.1997, nr.62.
7. Constituția Republicii Moldova. Nr.1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 29.03.2016, nr.78.
8. Iacob I. Locul și rolul Curții de Conturi în cadrul sistemului organelor de stat. Teză de doctor în drept, Chișinău, 2007, 158 p.
9. Legea nr.845 din 03.01.1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 28.02.1994, nr.2.
10. Legea nr.20 din 04.03.2016 cu privire la standardizarea națională. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 08.04.2016, nr.90-99.
11. Raportul privind activitatea poliției timp de 12 luni ale anului 2022, disponibil pe https://politia.md/sites/default/files/raport_activitate_12_luni_2022_.pdf, accesat la 16.11.2023.
12. Samson I. M. Sistemul infracțiunilor economice în Republica Moldova. Noțiuni generale privind infracțiunile economice. În: *Revista Studia Universitatis Moldaviae*, nr.8(88), 2015, p.153-156.
13. Tighineanu Al. Reglementarea răspunderii penale pentru infracțiunile economice în legislația penală a Republicii Belarus și a Republicii Moldova. În: *Revista Jurnalul Juridic Național: teorie și practică*, 2014, p.10-13.
14. Văcărel I. Finanțe publice. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 2000, 757 p.

DESPRE AUTORI

Marcel BOȘCANEANU,

doctor în drept, conferențiar universitar,

șef al Direcției studii

și management al calității,

Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,

e-mail: marcelboscaneanu84@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-4776-9349